Checklista för språkstartare

Språkstart Halland är en satsning från Region Halland med målet att stödja små barns språkutveckling och stärka föräldrars möjligheter att stimulera språket i vardagen.

Satsningen vänder sig till barn från cirka 6 månader upp till 5 år och till de vuxna i deras närhet. Familjer får inspiration, enkla tips och språkmaterial att använda hemma.

Språkstart är kostnadsfritt för familjer och bygger på en värdegrund där språket växer i mötet – i prat, lek, sång och läsning.

Detta dokument är en checklista som bygger på sju års erfarenheter från Hylte kommun och deras språkstartare Åsa Engberg.

I mötet med familjen

När du möter en familj är ditt bemötande en viktig del. Med respekt, lyhördhet och trygghet skapar du en bra grund för samtalet – och för barnets språkutveckling.

- Känn in familjens behov - låt samtalet formas utifrån vad de är redo för just nu.
- Se och bekräfta barnet – låt barnet få ta plats i mötet.
- Håll fokus på relation och språk - kommentera aldrig hemmets skick eller inredning.
- Var flexibel – ibland behöver du börja med något annat än planerat.
- Skapa trygghet redan i dörren: kroppsspråk, tonfall och öppningsreplik visar att du är där för familjen.
- Dela gärna något mänskligt - t.ex. “Jag vet, jag har också barn – livet pågår.”
- Tänk alltid på säkerheten – om situationen känns olustig kan du föreslå ett kortare möte eller att ses på en annan plats.
- Avsluta med omtanke - tacka för stunden och lämna en öppning för vidare kontakt.

Relationer och bemötande

Att bygga förtroende tar tid – och det börjar ofta i det lilla. När du är närvarande, lyssnar och visar respekt skapar du en relation som gör det lättare för familjen att ta emot stöd och inspiration.

- Lyssna mer än du pratar – ge utrymme för familjens tankar och frågor.
- Fråga hur familjen mår – ibland finns det omständigheter som påverkar familjen, till exempel stress, sjukdom eller sorg.
- Berätta varsamt om stöd som finns. T.ex. socialtjänst, ABC-kurser, föräldragrupper, öppen förskola och bibliotek.
- Hjälp familjen vidare i sin egen takt – länka vidare till rätt kontakt utan att pressa.
- Kom ihåg att små gester gör stor skillnad – ett leende, en lugn ton att möta blicken kan skapa trygghet.

Familjer med annat modersmål

När du möter familjer där modersmålet inte är svenska blir ditt bemötande extra viktigt. Med värme, tydlighet och nyfikenhet kan du skapa trygghet och öppna upp för samtal om språk.

- Le och visa engagemang – kroppsspråk och tonfall betyder mycket, särskilt när orden inte räcker hela vägen.
- Bekräfta barnets modersmål – fler språk är en tillgång och en del av barnets identitet.
- Använd tolk när det behövs. Ibland kan familjen också vilja ta hjälp av en släkting, granne eller ett äldre syskon.
- Erbjud språkmaterial på familjens språk när det går. Det kan göra det lättare att komma igång hemma.
- Bjud in familjen att dela sin kultur - fråga gärna om sagor, ramsor eller sånger från hemlandet – och låt dem få ta plats i mötet.

Vikten av samverkan för små barns språkutveckling

Små barns språk utvecklas inte bara hemma – det växer i många olika sammanhang. När flera vuxna runt barnet samarbetar blir stödet starkare och mer hållbart. När BVC, förskola, socialtjänst, bibliotek och språkstartare drar åt samma håll skapas en trygg helhet för familjen. Genom att dela information, samordna insatser och hänvisa vidare till varandra kan vi nå fler barn – och göra det enklare för familjer att få rätt stöd i rätt tid.

Samverkan stärker också språkstartarens roll. Det ger möjlighet till stöd, erfarenhetsutbyte och ett gemensamt arbetssätt i kommunen. Tillsammans blir vi mer än var och en för sig – och varje barn får bättre förutsättningar att växa in i språket.

I väskan

Det här är bra att ha med dig:

- ☐ Adresslista och tidsbokningar
- ☐ Personlarm
- ☐ Handsprit
- ☐ Pixiböcker (till syskon)
- ☐ Broschyrer och information på olika språk
- ☐ Barnkort för kontaktuppgifter + pennor
- ☐ ”Om ingen är hemma”-kort med hälsning och kontaktuppgifter
- ☐ Information om bibliotek, öppen förskola, socialtjänst och föräldragrupper & tidsbokningar

Planering och logistik

En bra planering gör arbetsdagen tryggare och enklare – både för dig och familjerna.

- ☐ Planera ett rimligt antal hembesök per dag (max 5)
- ☐ Tänk geografiskt och samordna adresser och tider
- ☐ Ha en reserutt – och en reservplan om ett besök ställs in
- ☐ Använd alternativa mötesplatser (t.ex. bibliotek eller park) om hemmet inte känns lämpligt
- ☐ Använd sms, affischer, BVC och nätverk för att nå ut
- ☐ Boka tolk när det behövs
- ☐ Kombinera hembesök med andra arbetsuppgifter för en mer effektiv dag

Åldersspecifika besök

Sexmånadersbesöket

Vid sexmånadersbesöket är fokus att skapa trygghet och väcka nyfikenhet kring språk. Enkla lekar som ”Tittut” passar bra – de visar hur samspel, förväntan och gemensam glädje stärker barnets språkutveckling.

Du kan också introducera högläsning på ett lekfullt sätt. Prata om hur mysigt och värdefullt det är att titta i böcker tillsammans, även om barnet ännu inte förstår orden. Rim, ramsor och sånger går ofta fint att prova direkt ihop med familjen.

Visa gärna att det finns mer inspiration digitalt via regionens webbplats: regionhalland.se/sprakstart.

Tecken som stöd (TAKK) kan också lyftas som ett komplement till tal. Det kan bli ett bra tillfälle att prata om kroppsspråk, ögonkontakt och hur man fångar barnets uppmärksamhet i vardagen.

Elvamånadersbesöket

Vid det andra besöket följer ni upp barnets utveckling med fokus på nyfikenhet, rörelse och kommunikation. Många barn är i full fart i den här åldern, så besöket behöver ofta anpassas efter barnets energi. Korta stunder med läsning eller sång kan vara mer än nog.

Sagor, sånger och små dramatiseringar kan användas för att visa hur språk, fantasi och lek hänger ihop. Föräldrar kan också uppmuntras att vänta in barnet och bekräfta både ord, ljud och kroppsspråk.

Samtal om skärmar och skärmtid kommer ofta upp naturligt. Här är det bra att stärka föräldrarna i att den mänskliga interaktionen är det viktigaste – språk utvecklas bäst när någon finns nära, fångar upp och sätter ord på det barnet upplever. Samtidigt kan en skärm också bli en gemensam stund, till exempel om man tittar, sjunger eller rör sig tillsammans.

Besöket avslutas ofta med information om bibliotekets verksamhet, babycafé och andra mötesplatser för barn och föräldrar.

Treårspaketet

Det år barnet fyller tre får familjen Språkstarts tredje och sista språkpaket i samverkan med förskolorna. Språkpaketet innehåller böcker, spel, lekmaterial och enkla tips som gör det lätt att leka med språket i vardagen.

Paketen delas ut via förskolorna under en gemensam period. Familjer till barn som inte går i förskola kontaktas separat och får möjlighet att ta emot paketet vid ett personligt möte – antingen hemma eller på biblioteket.

SPRÅKSTART HALLAND!

Lärande och utveckling inom Språkstart

Att dokumentera och följa upp Språkstarts arbete är ett sätt att ta vara på det vi lär oss längs vägen. När vi samlar erfarenheter och reflekterar regelbundet blir det lättare att se vad som fungerar bra – och vad som kan utvecklas. Det stärker kvaliteten i arbetet och gör att fler familjer kan få ett bra stöd.

Checklista – dokumentation och uppföljning

- ☐ Anteckna kontinuerligt.
  Skriv kort och sakligt om vad som fungerar bra och vad som är svårt. Fokusera på arbetssätt, metoder och organisation – inte på enskilda familjer.
- ☐ Sammanfatta var tredje månad.
  Gör en översikt av perioden. Notera mönster, återkommande frågor, styrkor och utmaningar.
- ☐ Utvärdera två gånger per år
  Stäm av måluppfyllelse, samverkan, arbetsbelastning och kvalitet i mötena.
- ☐ Identifiera förbättringsområden
  Formulera vad som kan utvecklas – till exempel logistik, metoder, samverkan eller material.
- ☐ Fortbildning och omvärldsbevakning
  Notera behov av kompetensutveckling och håll koll på aktuell forskning om små barns språkutveckling och tidiga insatser.
- ☐ Sekretess och förvaring
  Förvara alltid personuppgifter säkert och hantera dem enligt gällande sekretess- och dataskyddsregler.

Språkstart Halland bygger på forskning och erfarenhet som visar att tidiga språkstunder gör stor skillnad. När barn får höra många ord, bli lyssnade på och dela böcker, sånger och lek med en vuxen, stärks både språket och relationen – och det ger en fin grund inför förskola och skola.

Vill du veta mer? På regionhalland.se/sprakstart finns mer material, inspiration och fördjupning. Du finner även mer info om Hylte kommuns arbete på https://www.hylte.se/uppleva-och-gora/bibliotek/sprakstart-halland.

